

TÜRK VETERİNER HEKİMLİĞİ TARİHİNDE AFORİZMALAR* APHORISMS IN THE HISTORY OF TURKISH VETERINARY MEDICINE

Özgül KÜÇÜKASLAN

Doç. Dr., Dicle Üniversitesi, Veteriner Fakültesi,
Veteriner Hekimliği Tarihi ve Deontoloji Anabilim Dalı,
Diyarbakır/Türkiye.

Assoc. Prof., Dicle University, Faculty of Veterinary Medicine, History of
Veterinary Medicine and Deontology,
Diyarbakır/Turkey.

ozgul.kucukaslan@dicle.edu.tr

ORCID ID: 0000-0002-7494-0236

Makale bilgisi | Article Information

DOI: 10.47994/usbad.1084055

Makale Türü / Article Type: Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi / Date Received: 07.03.2022

Kabul Tarihi / Date Accepted: 22.06.2022

Yayın Tarihi / Date Published: 20.08.2022

Yayın Sezonu / Pub Date Season: Ağustos / August

Bu Makaleye Atıf İçin / To Cite This Article: Küçükaslan, Ö. (2022). Türk Veteriner Hekimliği Tarihinde Aforizmalar. *USBAD Uluslararası Sosyal Bilimler Akademi Dergisi* 4(9), 405-417.

İntihal: Bu makale intihal.net yazılımınca taranmıştır. İntihal tespit edilmemiştir.

Plagiarism: This article has been scanned by intihal.net. No plagiarism detected.

İletişim: Web: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/usbad>

mail: usbaddergi@gmail.com

* Bu çalışma, 25-27 Mayıs 2016 tarihinde Bursa'da gerçekleştirilen V. Ulusal Veteriner Hekimliği Tarihi ve Mesleki Etik Sempozyumunda aynı adla sunulan bildirinin genişletilmiş halidir.

Öz: Aforizma (özdeyiş, özlü söz, vecize, ülger, kalamıkibar, aforizm, motto), bir düşünceyi en kısa ve kesin bir biçimde anlatan ve kimin tarafından söylendiği belli olan söz olarak tanımlanmaktadır. Veteriner hekimliği mesleğine ilişkin olarak büyük devlet adamı İsmet İnönü'nün "Denilebilir ki insan hekimliği veteriner hekimliğin yanında okyanusa karşı iç deniz gibidir" sözleri ve Milli Şair Veteriner Hekim Mehmet Akif Ersoy'un "Bir tecrübe etsen senin aklın da yatar, bize insan hekiminden daha lazım baytar" sözleri, kuşaktan kuşağa geçerek yaşayan ve bu mesleğin her üyesi tarafından bilinen özlü sözlerin başında gelmektedirler. Türkiye'de Cumhuriyet sonrası döneme ilişkin olarak yapılan eser incelemeleri sırasında; deyiş güzelliği, anlatım gücü, kavram zenginliği bakımından araştırma konusu yapılmaya değer bir söz varlığı olduğu tespit edilmiştir. Çalışmada, veteriner hekimliği mesleğinin büyükleri ve devlet adamlarının veteriner hekimliği mesleğine ilişkin olarak dile getirdikleri bu anlamlı sözlerin tarihin tozlu sayfaları arasından çıkarılarak veteriner hekimlerle buluşturulması amaçlanmıştır. Aforizmalar seçilirken, teknik olarak dil bilgisi yönünden aforizma yapısına uygun olmalarına dikkat edilmiş, bu çerçevede; söyleyeni belli, kısa ve yargı bildiren 37 adet aforizma kaydedilmiştir. Çalışmada derli-toplu olarak sunulan bu anlamlı sözlerin meslektaşlarımıza ışık tutacak bir yol göstermeleri bakımından önemli oldukları düşünülmektedir. Aforizmaların, öğrenci derslerinde, meslek yıldönümlerinde, akademik açılış ve mezuniyet törenleri gibi hitabet sanatının ön planda olduğu toplantılarda değerlendirilerek faydalı olabilecekleri ileri sürülebilir.

Anahtar Kelimeler: Aforizma, Tarih, Veteriner Hekimliği

Abstract: Aphorism (özdeyiş, özlü söz, vecize, ülger, kalamıkibar, aforizm, motto) is defined as a word that tells a thought in the shortest and most precise way and whose utterance is clear. Regarding the veterinary profession, the great statesman İsmet İnönü's aphorism "It can be said that human medicine is like an inland sea against the ocean next to veterinary medicine" and the National Poet Veterinarian Mehmet Akif Ersoy's aphorism "It makes sense to you if you experience it, we need a veterinarian more than a human doctor." These aphorisms are at the forefront of the aphorisms that have been passed down from generation to generation and are known by every member of this profession. During the study of works related to the post-Republican period in Turkey; It has been determined that it is a vocabulary worthy of research in terms of beauty of expression, power of expression, and conceptual richness. In this study, it is aimed to bring these meaningful words of veterinary medicine elders and statesmen to veterinarians by extracting them from the dusty pages of history. While selecting the aphorisms, attention was paid to ensure that they were suitable for the aphorism structure in terms of technical grammar. 37 aphorisms that express from the owner, are short and express judgment have been recorded. It is thought that these meaningful words, which are presented neatly in the study, are important in terms of showing our colleagues a bright way. It can be argued that aphorisms can be useful by being evaluated in student classes, vocational anniversaries, academic opening and graduation ceremonies, etc.

Key Words: Aphorisms, History, Veterinary Medicine

Giriş

Aforizmalar, bir düşünceyi, bir duyguyu, bir ilkeyi kısa ve kesin bir biçimde anlatan ve genellikle kimin tarafından söylendiği bilinen; aynı zamanda özdeyiş, özlü söz, vecize, ülger, kalamıkibar, aforizm ya da motto adı da verilen sözlerdir

(TDK, 2022). Aforizmalar, ustaca bir üslûp, büyüleyici ve inandırıcı bir anlatım ile uzun yıllar akılda kalırlar ve her gün işitildikleri hâlde tazeliklerini kaybetmezler (Yakıncı vd., 2018). Nietzsche (2003) "Aforizmalar" adlı eserinde: "*Benim arzum başkalarının bir kitapta anlattığı şeyi, on cümlede anlatmaktır*" ifadeleri ile az sözcükle yargıyı eksiksiz olarak verebilen özlü anlatımın değerini vurgulamaktadır. İnsanlık tarihini etkilemiş olan nice filozof, söz ustası ve bilim insanı, söyledikleri sözlerle yaşadıkları milletlere onurlu bir yer kazandırmışlardır. Özellikle sözün sahibi önemli bir devlet adamı, komutan, bilim insanı veya tarihe yön vermiş ünlü bir kişi ise bu sözler daha da önem kazanmıştır (Yıldız, 2018). Veteriner hekimliği mesleğine ilişkin olarak ülkemizde meslek büyüklerimize ve devlet adamlarımıza ait pek az sayıda özlü söz bilinmektedir. Bu özlü sözlerden başta gelen ikisi büyük devlet adamı İsmet İnönü'nün (Anonim, 1943a) "*Denilebilir ki insan hekimliği veteriner hekimliğinin yanında okyanusa karşı iç deniz gibidir*" sözleri ve Milli Şair Veteriner Hekim Mehmet Akif Ersoy'un (Uygur, 1937; Dinçer, 2011) "*Bir tecrübe etsen senin aklın da yatar, bize insan hekiminden daha lazım baytar*" sözleridir. Bu sözler kuşaktan kuşağa geçerek yaşayan ve bu mesleğin her üyesi tarafından bilinen aforizmaların en güzel örneklerini oluşturmaktadır. Hitabet sanatının ürünleri olan bu sözler, geçmişten günümüze gerçekleştirilen mesleki toplantılarda, meslek yıldönümlerinde, açılış ve mezuniyet töreni konuşmalarında vurgulanmakta, bu sayede veteriner hekimliği mesleğinin önemi anlatılmaktadır (Anonim, 1943b; Anonim, 1964). Yapılan araştırmalar sırasında, meslek büyüklerimiz tarafından dile getirilen; deyiş güzelliği, anlatım gücü, kavram zenginliği bakımından araştırma konusu yapılmaya değer bir söz varlığı olduğu belirlenmiş ve literatür taraması sonucunda veteriner hekimliği tarihi araştırmaları içerisinde bu konuyu ele alan herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Araştırma, bu eksikliği gidermek, Cumhuriyet sonrası dönemde meslek büyüklerimize ve devlet adamlarımıza ait ulaşılabilen özlü sözlerin gün ışığına çıkararak veteriner hekimlerle buluşturmak amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Gereç ve Yöntem

Araştırmanın ana gerecini, Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi Veteriner Hekimliği Tarihi ve Deontoloji Anabilim Dalı Kütüphanesinde bulunan çeşitli kitap ve süreli yayınların taranmasıyla elde edilen veriler oluşturmuştur. Çalışma, meslek büyükleri ve devlet adamlarının Cumhuriyet döneminde veteriner hekimlere hitaben söyledikleri, veteriner hekimliğe, mesleki davranışlara ve bilime ilişkin aforizmaları özelinde sınırlandırılmıştır. Sözler seçilirken, dil bilgisi yönünden özdeyiş yapısına uygun olmalarına dikkat edilmiş; söyleyeni belli, kısa ve yargı bildiren sözler seçilmiş, bu yapıya uygun olmayan ifadeler inceleme dışı bırakılmıştır. Bu çerçevede duygu ve düşüncelerin ifade edilmişindeki hünerin, okuyan kişi tarafından açıkça görülebileceği öngörülen sözler ele alınmıştır. Sözlerin yazımında orijinal söz yapısında değişiklik yapılmamış, eski dilde olan kelimelerin çevirisi için Devellioğlu'nun (2006) Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat'ı kullanılmış, kelimelerin anlamları köşeli parantez içerisinde verilmiştir.

Aforizmalar

1. "Milletin fende kalkınması ve gelişmesi için veteriner hekimler başrol sahibi olanlardandır." Cumhurbaşkanı İsmet İnönü (Anonim, 1943a).
2. "İktisâdî [ekonomik] maîşet [geçim] ve refâhta [rahatlıkta] kıymetli veteriner başlı başına âmildir [sebeptir]." Cumhurbaşkanı İsmet İnönü (Anonim, 1943a).
3. "Biyoloji, veterinerin himmeti ile ufuklarını genişletebilir." Cumhurbaşkanı İsmet İnönü (Anonim, 1943a).
4. "Denilebilir ki insan hekimliği veteriner hekimliğin yanında okyanusa karşı iç deniz gibidir." Cumhurbaşkanı İsmet İnönü (Anonim, 1943a).
5. "Bütün memleket için ciddî baytar, başlıca medâr-ı istinad avâmilden [dayanak noktası nedenlerinden] biridir." Cumhurbaşkanı İsmet İnönü (Bekman, 1940).
6. "Türk Hekimliğinin ve Türk Veterinerliğinin tarih içinde bulunamayacak kadar derinliklerde izleri ve eserleri vardır." Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı General Kâzım Karabekir (Tüzdil, 1948a).
7. "Bir tecrübe etsen senin aklın da yatar, bize insan hekiminden daha lazım baytar." Milli Şair Veteriner Hekim Mehmet Akif Ersoy (Uygur, 1937; Dinçer, 2011).
8. "İlim, mâzîdeki [geçmişteki] hâdiselerden [olaylardan] istidlâlen [delile dayanarak] istikbâldeki [gelecekteki] vak'aları [olayları] keşfeden bir meleke-i fâzıladır [faziletli, üstün yeti]." Siyasetçi, Şair ve Yazar Ziya Gökalp (Beysanoğlu, 1956).
9. "Siyasi kahramanlık ve zaferi yaşatıp yükseltecek olan, ilim ve kültür zaferidir." Prof. Dr. Süreyya Tahsin Aygün (Aygün, 1941).
10. "Hangi milletin laboratuvarları daha kuvvetli ve kudretli ise hakiki galip o millettir." Prof. Dr. Süreyya Tahsin Aygün (Aygün, 1941).
11. "İlmin ana yolları hiçbir milletin malı değildir, bütün kültür insanların ortak malıdır, şu kadar ki yurt için çalışmak ve ulusal bir yurt bilgisi kurmak gereklidir." Bakteriolog Ord. Prof. Dr. Süreyya Tahsin Aygün (Aygün 1939; Dinçer, 1982; Dinçer 1983).
12. "Dünyanın dün olduğu gibi bu günkü savaşında da muvaffak [başarılı] olmanın en büyük sırrı et ve benzeri olan albuminli gıda maddelerinde saklıdır" Bakteriolog Ord. Prof. Dr. Süreyya Tahsin Aygün (Çarkacı, 1946).
13. "Veteriner hekimlik ümmütdür, yani tababetin anasıdır." Bakteriolog Osman Nuri Eralp (Bekman, 1968).
14. "Her meslek, yetiştirdiği büyük adamlarının omuzları üstünde yükselir ve bu adamlardan kuvvet alır." Bakteriolog Ahmet Şefik Kolaylı (Kolaylı, 1933).

15. "Büyüklerinin hatırasını bir hürmet hâlesi içinde yaşatmak, bir mesleğin müntesipleri [mensup, ilgili] için en büyük borçtur." Bakteriolog Ahmet Şefik Kolaylı (Kolaylı, 1933).
16. "Veteriner tâbabet daha ziyade vikayevi [koruyucu] tâbabettir ve umumî hıfzıssıhanın [sağlık koruma]temininde esas olan rükünlerden [en güçlü öğelerden] biridir." Marazî Teşrih ve Et Kontrolü Muallimi Dr. Üveis Maskar (Maskar, 1939).
17. "Bir mezbananın kuruluşunda ilk evvel dikkate alınacak cihet [taraf], onun halk sağlığını alâkadâr eden bir sıhhat müessesesi olduğunu kabul etmektir." Marazî Teşrih ve Et Kontrolü Muallimi Dr. Üveis Maskar (Maskar, 1939).
18. "Her kim ki her öğrendiği şeyden ne kazanç elde edeceğini sorar ve araştırırsa o hiçbir vakit hakiki bir âlim olamaz." Yüksek Ziraat Enstitüsü Rektörü Prof. Dr. Friedrich Falke (Anonim, 1935a).
19. "Büyüklerini tanımayanlar, onların hizmetlerini takdir etmeyenler, onlara hürmet hissi beslemeyenler, hiç kimseden hürmet bekleyemezler." Bakteriolog Muzaffer Bekman (Bekman, 1956).
20. "Hayvan organlarının anatomik ahengi [uyumu], bir sanatkârın fikrî ve hissî kabiliyetlerini kamçılayacak bir güzellik meşheridir [sergisidir]." Anatomist Ord. Prof. Dr. Hilmi Dilgimen (Dilgimen, 1943).
21. "Veteriner hekim, ilim ve vatan için çalışan bir idealisttir." Anatomist Ord. Prof. Dr. Hilmi Dilgimen (Anonim, 1943a).
22. "Baytarlık, bütün tababetin validesi [anası], bir memleket servetinin [zenginliğinin] hazinesi, iktisadiyatın [devletin ekonomik durumunun] temel taşıdır." Yüksek Baytar Mektebi Rektörü Anatomist Hilmi Dilgimen (Anonim, 1934).
23. "Mesleğimizde her şeyi bilene değil, bir şeyi en iyi bilene ihtiyaç vardır." Yüksek Baytar Mektebi Rektörü Anatomist Hilmi Dilgimen (Anonim, 1934).
24. "Veteriner hekimlik tababetin bir kolu, bir şubesi değil; tıbbın, hekimliğin bizzat kendisi, aslı ve anasıdır." Parazitolog Prof. Dr. Nevzat Tüzdil (Tüzdil, 1943).
25. "İlim ancak hiçbir tesir [etki] altında kalmadıkça gerçek mahiyet [nitelik, vasıf] ve karakterini taşıyabilir." Parazitolog Prof. Dr. Nevzat Tüzdil (Tüzdil, 1948b).
26. "İlim ve hizmetin ölçüsü güçlük kelimesi değil, muvaffak [başarılı] olmak kelimesidir." Veteriner Hekim Merver Ansel (Anonim, 1935b).
27. "Memleket hayvancılığı en zengin kaynaklarımız, veteriner hekimliği mesleği de o servet [zenginlik] kaynağının koruyucusudur." Veteriner Umum Müdürü Ali Rıza Erem (Eroğlu, 1956).

28. "Mesleğin en büyük fikrî ve içtimaî [sosyal, toplumsal] terakkilerinden [gelişme, ilerleme] birisi de temiz ve asil Türk kızlarının veteriner hekim oluşlarıdır." Patolojik Anatomist Dr. Reşat Ş. Akün (Akün, 1942).
29. "Veteriner hekimliği mesleğine hayır ve menfaat getirecek olanlar ancak ve ancak bu mesleği tam manâsı ile sevebilenler olacaktır." Bakteriyolog Nail Fehmi Doğruman (Doğruman, 1957).
30. "Bir mesleğin vaziyeti onu idare edenlerden çok idare edilenlerin davranışlarına bağlıdır." Bakteriyolog Nail Fehmi Doğruman (Doğruman, 1958).
31. "Eğer bir meslek içtimaî [sosyal, toplumsal] bir topluluk içinde itibar görmüş ise o meslekte her yönden kaliteli, kültür ve ahlâk bakımından ileri insanlar yetişmiş demektir." Bakteriyolog Nail Fehmi Doğruman (Doğruman, 1962).
32. "Nasıl ki müziğin dini, milliyeti olmazsa ilmin de yoktur." Bakteriyolog Sait Bilal Golem (Durusan, 1957).
33. "Gayri meşru [yasa dışı] yollarla şeref ve servet [zenginlik] hırsı peşinde koşanların perişan olmaları tabiatın kanunudur." Cerrah Prof. Dr. M. Tefvik Başer (Taşdelen, 1960).
34. "Veteriner hekim yalnız dilsiz bir hayvanın ızdırabını [acısını] dindiren meslek adamı değildir; dilsizin ızdırabının yanında dillinin açlığını gideren insandır." Tarım Eski Bakanı Turan Şahin (Anonim, 1964).
35. "Türk veteriner hekimleri büyük bir feragatle ve sessiz sedasız çalışan bir kitledir." Başbakan Süleyman Demirel (Anonim, 1967).
36. "Geciken hekimlik hizmeti, idam sonrası af çıkarmaya benzer." Türk Veteriner Hekimleri Birliği Eski Başkanı Yücel Akıncı (Akıncı, 1989).
37. "Her mesleğin tarihinin etüd [inceleme, araştırma] ve öğretilmesinde ilmî ve millî istifade [yararlanma] mevcuttur." Veteriner Hekimliği Tarihçisi Prof. Dr. Nihal Erk (Erk, 1958).

Tartışma ve Sonuç

Veteriner hekimliği tarihinin öncülerinden olan Muzaffer Bekman (1956) "vazifelerine sadık, hayat yolu üzerinde rastladıkları engellerde hiçbir zaman cesaretleri kırılmamış, çalışmaları ile maksatlarını ve ülkülerini tahakkuk ettirmiş, çeşitli ve sayılı eserler yazmış olan meslektaşlarımızı bu hizmetlerinden dolayı meslek büyükleri olarak tanımak ve tanıtmak kadirşinaslık olur" ifadeleri ile meslek büyüklerimizi tanımak ve tanıtmamızın kadirbilir duygularla ilgili olduğunu vurgulamaktadır. Çalışmada da bu çerçevede meslek büyüklerimizin özlü sözlerine değer verilmiş, ulaşılabilen özlü sözler tarihin tozlu sayfaları arasından gün yüzüne çıkarılarak bir yandan veteriner hekimliği mesleğinin büyükleri yad

edilirken diğer yandan da onların hikmetli sözlerinin gelecek nesillere aktarılması amaçlanmıştır.

Memiş (2005), "Tarih Metodolojisi" adlı eserinde; anlamlı, özlü sözlerin, fıkralar ve atasözleri gibi tarihi olayları yansıtmaları nedeniyle tarih araştırmalarında kullanılabileceklerini bildirilmiştir. Bu çerçevede hem meslek büyüklerimizin hem de devlet büyüklerinin kayıtlara geçen özlü sözlerinin tarih araştırmalarında da kullanılabilir oldukları ileri sürülebilir. Çalışmada devlet adamlarından Cumhurbaşkanı İsmet İnönü, General Kâzım Karabekir, Tarım Bakanı Turan Şahin ve Başbakan Süleyman Demirel'in veteriner hekimliğe yönelik ifadelerinin söylendiği dönemlerde devlet adamı olarak mesleğe bakış açılarının nasıl olduğu konusunda tarihsel ipuçları olarak değerlendirilebileceğini söylemek mümkündür.

Büyük devlet adamı Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün de veteriner hekimliği mesleğine yönelik olarak güzel sözler söylediği Naki Cevad Akkerman'ın şu ifadelerinden anlaşılmaktadır: "*Cumhuriyetin ve mesleki kuruluşun istediği reform çabaları içinde etkin görev almış bir meslektaş olarak idrak ettiğim 91 yıllık bir ömrün en büyük ödülleri başında 1930 Sonbaharında Sivas'ta bir mücadele grubumuzu dinlemek lütfunda bulunan Atatürk'ün veteriner mesleği hakkında lütüfkar sözleri yer almaktadır*" (Anonim, 1982). Tarih araştırmacılarının Atatürk'ün bu sözlerinin yer aldığı herhangi bir literatüre ulaşabilirlerse mesleğimize ayrı bir onur kazandıracaktır.

Yakıncı vd., (2018) "Tıp eğitiminde özdeyişlerin gücü" adlı çalışmalarında; eğitim sürecinde özlü sözlerden faydalanılabileceğini, özlü sözlerin düşünceleri çarpıcı ve kolay hatırlanır bir biçimde sunmaları nedeniyle önemsendiklerini ve sık başvurulan bir anlatım yolu olduğunu bildirmişlerdir. Benzer şekilde veteriner hekimliği öğretiminde de ders konularına ilişkin olarak özlü söz yapısına uygun cümlelerin oluşturulabileceği ve bu sözlerin konuyu hatırlamayı kolaylaştırmak adına derslerde kullanılabileceği, bunun yanı sıra meslek büyüklerimizin özlü sözlerinden de faydalanılabileceği ileri sürülebilir.

Çalışmada, içerik olarak sözlerin çoğunluğunun veteriner hekimliğin anlam ve önemiyle ilgili olduğu, bunun yanı sıra veteriner hekimliğin bilim alanlarına ilişkin sözlerin de olduğu görülmektedir. Son derece geniş bir yelpazeye sahip olan meslek tarihimizin özlü sözleri elbette ki bu kadarla sınırlı değildir. Konuya odaklı olarak yapılacak uzun soluklu araştırmalarla bilinmeyen özlü sözlerin gün yüzüne çıkarılmalarına devam edilmesi araştırmacılara önerilebilir.

Sonuç olarak, hem meslek büyüklerimizin ve devlet adamlarımızın fikirlerinden süzülerek sayfalara dökülen hem de meslek büyüklerimizce beğeni alarak nakledilmeye değer görülen bu ifadelerin, aforizmaların en iyi örnekleri arasında değerlendirilebilecekleri düşünülmektedir. Çalışmada derli-toplu olarak sunulan bu anlamlı sözlerin öğrenci derslerini renklendirerek eğitim-öğretimin bir parçası olabilecekleri, fakültede öğrencilerin görebilecekleri alanlara asılabilecekleri, meslek yıldönümleri, açılış ve mezuniyet törenleri gibi hitabet sanatının ön planda olduğu toplantılarda değerlendirilerek faydalı olabilecekleri ileri sürülebilir.

KAYNAKÇA

- Akinci, Y. (1989). Türk Veteriner Hekimliği 147 Yaşında. *Ankara Üniversitesi Veterinerlik Fakültesi Dergisi* 36(3), 822-828.
- Akün, R. Ş. (1942). 1855 Kırım Savaşı ile 1939 İkinci Dünya Savaşı Arasında Türk Veteriner Hekimliğinin Türkiye'nin Meslek (doctrine) ve Tefekkür (pensée) Tarih ve Coğrafyası Bakımından Yeri ve Önemi. *Türk Veterinerler Cemiyeti Dergisi* 3, 20-42.
- Anonim. (1934). Baytar Fakültesinde 33-34 Senesi İlk Ders Gününün Tesidi. *Türk Baytarlar Cemiyeti Mecmuası* 4(1), 122-127.
- Anonim. (1935a). Fakültelerimizde Kayıt ve Kabul Merasimi. *Türk Baytarlar Cemiyeti Mecmuası* 5(1), 97-102.
- Anonim. (1935b). Muhtelif Havadisler: Bayan Merver. *Türk Baytarlar Cemiyeti Mecmuası* 5(1), 104-105.
- Anonim. (1943a). *YZE Veteriner Fakültesi 100. Yıldönümü Hatırası*. Ankara: Ankara Yüksek Ziraat Enstitüsü Basımevi.
- Anonim. (1943b). Profesör Hilmi Dilgimen'in Tarih Konuşması. *Askerî Veteriner Mecmuası* 21(154), 335-340.
- Anonim. (1964). Olaylar ve Düşünceler, Veteriner Hekimliğinin 122. Yılı. *Türk Veteriner Hekimleri Derneği Dergisi* 34(11-12), 413-426.
- Anonim. (1967). Ankara Şap Enstitüsü Açılış Töreni ile İlgili İzlenimler. *Türk Veteriner Hekimleri Derneği Dergisi* 37(3), 3-10.
- Anonim. (1982). Onur Plaketi Naki Cevad Akkerman'a Verildi. *Ankara Üniversitesi Veterinerlik Fakültesi Dergisi* 29(3-4), 533-534.
- Aygün, S. T. (1939). *Bulaşık ve Salgın Hastalıklar Bilgisi (Epidemiologie) Genel Bölüm-Genel Salgınlar Bilgisi*. Ankara: Sümer Basımevi.
- Aygün, S. T. (1941). Prof. Dr. S. Aygün'ün Nutku: Ahmet, Hüdayi, Kemal, *Türk Veterinerler Cemiyeti Dergisi* 11(2), 29-42.
- Beysanoğlu, Ş. (1956). *Ziya Gökalp'in İlk Yazı Hayatı*. İstanbul: Şehir Matbaası.
- Bekman, M. (1940). *Veteriner Tarihi*. Ankara: Ankara Basım ve Cildevi.
- Bekman, M. (1956). Veteriner Hekimliğimizin Büyükleri. *Türk Veteriner Hekimleri Derneği Dergisi* 26(122-123), 3252-3265.
- Bekman, M. (1968). Bir Protokol Münasebetiyle Hayvansal İnsan Yiyeceklerini Niçin Veteriner Hekimler Muayene Ederler?. *Türk Veteriner Hekimleri Derneği Dergisi* 38(6), 36-38.
- Çarkacı. (1946). 1944 Yılı Et Plânçomuz. *Türk Veterinerler Cemiyeti Dergisi* 14(5), 66-69.
- Devellioğlu, F. (2006). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*. Ankara: Aydın Kitabevi.
- Dilgimen, H. (1943). Anatominin Arkeoloji, Resim, Heykeltraşlık ve Bilhassa Hekimlikteki Önemi, Veteriner Fakültesi Anatomi Enstitüsünün Çalışma Yolları. *Ankara Yüksek Ziraat Enstitüsü Dergisi* 1(1), 50-53.
- Dinçer, F. (1982). Ord. Prof. Dr. Süreyya Tahsin Aygün'ün Hayatı ve Bilimsel Çalışmaları. *Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi Dergisi* 29(1-2), 256-276.
- Dinçer, F. (1983). Veteriner Fakültesi içinde *Ziraat-Veteriner-Orman Fakültelerinin YZE Bünyesinde Açılışlarının 50.Yılı 1933-1983*. (Ed.). F. Dinçer. Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, s. 27-50.

- Dinçer, F. (2011). *Veteriner Hekim Gözüyle Veteriner Hekim Mehmet Âkif Ersoy Dosyası. Türk Veteriner Hekimleri Birliği Yayını*. Ankara: Atalay Matbaacılık.
- Doğruman, N. F. (1957). Meslekde İnkışaf Ele Geçen Fırsatları Ganimet Bilmekle Olur. *Türk Veteriner Hekimleri Derneği Dergisi* 27(124-125), 3311-3319.
- Doğruman, N. F. (1958). Dilsiz Meslek. *Türk Veteriner Hekimleri Derneği Dergisi* 28(138-139), 1-10.
- Doğruman, N. F. (1962). Memleketimizde Veteriner Hekimliğın İnkışaf Edememesinde Kabahat Kendimizindir. *Türk Veteriner Hekimleri Derneği Dergisi* 32(188-189), 197-204.
- Durusan, R. (1957). Sait Bilal'in İkinci Ölüm Yılı Münasebetiyle. *Türk Veteriner Hekimleri Derneği Dergisi* (126-127), 3499-3500.
- Erk, N. (1958). Veteriner Tarihinin Önemi. *Türk Veteriner Hekimleri Derneği Dergisi* 28(143-144), 1-6.
- Eroğlu, A. (1956). Jübilesi Yapılacak Meslek Büyükleri ve Hatıraları: Eski Umum Müdürlerimizden Ali Rıza Erem'in Evinde Bir Saat. *Türk Veteriner Hekimleri Derneği Dergisi* 26(122-123), 3297-3307.
- Kolaylı, Ş. (1933). Mehmet Ali Bey. *Türk Baytarlar Cemiyeti Mecmuası* 10, 2-13.
- Maskar, Ü. (1939). Hayvanî Gıda Maddeleri Kontrolünün Ehemmiyeti ve İstanbuldaki Tatbikattan Alınan Neticeler. *Askerî Veteriner Mecmuası* 16(139), 201-228.
- Memiş, E. (2005). *Tarih Metodolojisi*. 4. Baskı. Konya: Çizgi Kitabevi.
- Nietzsche, F. (2003). *Aforizmalar*. (Çev.). Akdeniz, A. İstanbul: Babil Yayınları.
- Taşdelen, Y. (1960). Hacı Tefvik Hocanın Cenaze Töreni ve Hatırası. *Türk Veteriner Hekimleri Derneği Dergisi* 30(168-169), 931-932.
- Türk Dil Kurumu (TDK). *Güncel Türkçe Sözlük*. Erişim Adresi: <http://www.tdk.gov.tr/>. Erişim Tarihi: 16.02.2022
- Tüzdil, N. (1943). *Veteriner Hekimliği Yüz Yaşında, Yurtta Veteriner Öğretiminin 100. Yıldönümü*. Ankara: Ankara Yüksek Ziraat Enstitüsü Basımevi, 27-29.
- Tüzdil, N. (1948a). Tarihsel Olduğu Kadar Mesleğimiz İçin de Şerefli Bir Belge. *Türk Veteriner Hekimleri Derneği Dergisi* 18(18), 3-4.
- Tüzdil, N. (1948b). Veteriner Fakültesi Ankara Üniversitesine Katıldı. *Türk Veteriner Hekimleri Derneği Dergisi* 18(22), 1-2.
- Uygur, T. N. (1937). Mehmet Akif - Hayatı. *Türk Baytarlar Birliği Dergisi* 7(1-2), 1-22.
- Yakıncı, C., Yakında, H., & Akın, K. (2013). Tıp Eğitiminde Özdeyişlerin Gücü. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi* 56, 143-150.
- Yıldız, C. (2018). Öğrencilerin Matematikle İlgili Tarihsel Sözlere Derslerde Kullanımına İlişkin Görüşleri ve Tarihsel Sözlere Yer Verme Durumları. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 8(2), 369-389.

GENİŞLETİLMİŞ ÖZET: Aforizmalar, bir düşünceyi, bir duyguyu, bir ilkeyi kısa ve kesin bir biçimde anlatan ve genellikle kimin tarafından söylendiği bilinen; aynı zamanda özdeyiş, özlü söz, vecize, ülger, kelamıkibar, aforizm ya da motto adı da verilen sözlerdir. Aforizmalar, ustaca bir üslup, büyüleyici ve inandırıcı bir anlatım ile uzun yıllar akılda kalırlar ve her gün işitildikleri hâlde tazeliklerini kaybetmezler. İnsanlık tarihini etkilemiş olan nice filozof, söz ustası ve bilim insanı, söyledikleri sözlerle yaşadıkları milletlere onurlu bir yer kazandırmışlardır. Özellikle sözün sahibi önemli bir devlet adamı, komutan,

bilim insanı veya tarihe yön vermiş ünlü bir kişi ise bu sözler daha da önem kazanmaktadır. Veteriner hekimliği mesleğine ilişkin olarak ülkemizde meslek büyüklerimize ve devlet adamlarımıza ait pek az sayıda özlü söz bilinmektedir. Bu özlü sözlerden başta gelen ikisi büyük devlet adamı İsmet İnönü'nün "*Denilebilir ki insan hekimliği veteriner hekimliğinin yanında okyanusa karşı iç deniz gibidir*" sözleri ve Milli Şair Veteriner Hekim Mehmet Akif Ersoy'un "*Bir tecrübe etsen senin aklın da yatar, bize insan hekiminden daha lazım baytar*" sözleridir. Bu sözler kuşaktan kuşağa geçerek yaşayan ve bu mesleğin her üyesi tarafından bilinen aforizmaların en güzel örneklerini oluşturmaktadır. Hitabet sanatının ürünleri olan bu sözler, geçmişten günümüze gerçekleştirilen mesleki toplantılarda, meslek yıldönümlerinde, açılış ve mezuniyet töreni konuşmalarında vurgulanmakta, bu sayede veteriner hekimliği mesleğinin önemi anlatılmaktadır. Yapılan araştırmalar sırasında, meslek büyüklerimiz tarafından dile getirilen; deyiş güzelliği, anlatım gücü, kavram zenginliği bakımından araştırma konusu yapılmaya değer bir söz varlığı olduğu belirlenmiş ve yapılan literatür taraması sonucunda veteriner hekimliği tarihi araştırmaları içerisinde bu konuyu ele alan herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Araştırma, bu eksikliği gidermek, Cumhuriyet sonrası dönemde meslek büyüklerimize ve devlet adamlarımıza ait ulaşılabilen özlü sözlerin gün ışığına çıkararak veteriner hekimlerle buluşturmak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın ana gereğini, Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi Veteriner Hekimliği Tarihi ve Deontoloji Anabilim Dalı Kütüphanesinde bulunan çeşitli kitap ve süreli yayınların taranmasıyla elde edilen veriler oluşturmuştur. Çalışma, meslek büyükleri ve devlet adamlarının Cumhuriyet döneminde veteriner hekimlere hitaben söyledikleri, veteriner hekimliğe, mesleki davranışlara ve bilime ilişkin aforizmaları özelinde sınırlandırılmıştır. Sözler seçilirken, dil bilgisi yönünden özdeyiş yapısına uygun olmalarına dikkat edilmiş; söyleyeni belli, kısa ve yargı bildiren sözler seçilmiş, bu yapıya uygun olmayan ifadeler inceleme dışı bırakılmıştır. Bu çerçevede duygu ve düşüncelerin ifade edilmişindeki hünerin, okuyan kişi tarafından açıkça görülebileceği öngörülen sözler ele alınmış ve 37 adet aforizma kaydedilmiştir. Sözlerin yazımında orijinal söz yapısında değişiklik yapılmamış, eski dilde olan kelimelerin çevirisi için Devellioğlu (2006)'nun Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat'ı kullanılmış, kelimelerin anlamları köşeli parantez içerisinde verilmiştir. Çalışmada derli-toplu olarak sunulan bu anlamlı sözlerin meslektaşlarımıza ışık tutacak bir yol göstermeleri bakımından önemli oldukları düşünülmektedir. Aforizmaların, öğrenci derslerinde, meslek yıldönümlerinde, akademik açılış ve mezuniyet törenleri gibi hitabet sanatının ön planda olduğu toplantılarda değerlendirilerek faydalı olabilecekleri ileri sürülebilir.

Aforizmalardan örnekler

"*Milletin fende kalkınması ve gelişmesi için veteriner hekimler başrol sahibi olanlardandır.*" Cumhurbaşkanı İsmet İnönü.

"*İktisâdî [ekonomik] maîşet [geçim] ve refâhta [rahatlıkta] kıymetli veteriner başlı başına âmildir [sebeptir].*" Cumhurbaşkanı İsmet İnönü

"*Biyoloji, veterinerin himmeti ile ufuklarını genişletebilir.*" Cumhurbaşkanı İsmet İnönü.

"*Denilebilir ki insan hekimliği veteriner hekimliğinin yanında okyanusa karşı iç deniz gibidir.*" Cumhurbaşkanı İsmet İnönü.

"*Bütün memleket için ciddî baytar, başlıca medâr-ı istinad avâmilden [dayanak noktası nedenlerinden] biridir.*" Cumhurbaşkanı İsmet İnönü.

"*Türk Hekimliğinin ve Türk Veterinerliğinin tarih içinde bulunamayacak kadar derinliklerde izleri ve eserleri vardır.*" Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı General Kâzım Karabekir.

"Bir tecrübe etsen senin aklın da yatar, bize insan hekiminden daha lazım baytar." Milli Şair Veteriner Hekim Mehmet Akif Ersoy.

"İlim, mâzîdeki [geçmişteki] hâdiselerden [olaylardan] istidlâlen [delile dayanarak] istikbâldeki [gelecekteki] vak'aları [olayları] keşfeden bir meleke-i fâzıladır [faziletli, üstün yeti]." Siyasetçi, Şair ve Yazar Ziya Gökalp.

"Siyasi kahramanlık ve zaferi yaşatıp yükseltecek olan, ilim ve kültür zaferidir." Prof. Dr. Süreyya Tahsin Aygün.

"Hangi milletin laboratuvarları daha kuvvetli ve kudretli ise hakiki galip o millettir." Prof. Dr. Süreyya Tahsin Aygün.

"İlmin ana yolları hiçbir milletin malı değildir, bütün kültür insanların ortak malıdır, şu kadar ki yurt için çalışmak ve ulusal bir yurt bilgisi kurmak gereklidir." Bakteriyolog Ord. Prof. Dr. Süreyya Tahsin Aygün.

"Dünyanın dün olduğu gibi bu günkü savaşında da muvaffak [başarılı] olmanın en büyük sırrı et ve benzeri olan albuminli gıda maddelerinde saklıdır." Bakteriyolog Ord. Prof. Dr. Süreyya Tahsin Aygün.

"Veteriner hekimlik ümmütdür, yani tababetin anasıdır." Bakteriyolog Osman Nuri Eralp.

"Her meslek, yetiştirdiği büyük adamlarının omuzları üstünde yükselir ve bu adamlardan kuvvet alır." Bakteriyolog Ahmet Şefik Kolaylı.

"Büyüklerinin hatırasını bir hürmet hâlesi içinde yaşatmak, bir mesleğin müntesipleri [mensup, ilgili] için en büyük borçtur." Bakteriyolog Ahmet Şefik Kolaylı.

EXTENDED ABSTRACT: Aphorisms are words that describe a thought, a feeling, a principle in a short and precise way and are generally known by whom they were uttered. Aphorisms are also called özdeyiş, özlü söz, vecize, ülger, kelamıkar and motto. Aphorisms, with a masterful style, fascinating and convincing expression, remain in mind for many years and do not lose their freshness even though they are heard every day. Many philosophers, rhetoricians and scientists, who have influenced the history of humanity, have given their nations an honorable place with their words. Especially if the owner of the word is an important statesman, commander, scientist or a famous person who has shaped history, these words gain even more importance. In our country, very few quotations of our professional elders and statesmen are known regarding the veterinary medicine profession. Two of these concise words are the words of the great statesman İsmet İnönü, "It can be said that human medicine is like an inland sea against the ocean, besides veterinary medicine" and the National Poet Veterinarian Mehmet Akif Ersoy's "If you have an experience, it will take your mind too, we need more veterinarians than human physicians". These words are the best examples of aphorisms that have been passed down from generation to generation and are known by every member of this profession. These words, which are the products of the art of oratory, are emphasized in the professional meetings, professional anniversaries, opening and graduation ceremony speeches from the past to the present, thus explaining the importance of the veterinary medicine profession. During the researches, it has been determined that it is a vocabulary worthy of research in terms of beauty of expression, power of expression, and concept richness, which is said by our professionals. As a result of the literature review, no study has been found that deals with this issue in the history of veterinary medicine. The research was carried out in order to eliminate this deficiency, to bring to the light of the day the aphorisms of our professionals and statesmen in the post-Republican period and to bring them together with veterinarians. The main material of the research was the data obtained by scanning various books and periodicals in the

Library of Ankara University Faculty of Veterinary Medicine, History of Veterinary Medicine and Deontology Department. The study is limited to the aphorisms of the professions and statesmen, addressed to veterinarians in the Republican period, related to veterinary medicine, professional behavior and science. While choosing the words, attention was paid to ensure that they were suitable for the idiom structure in terms of grammar. Words that are clear, short and expressing judgment were selected, and expressions that did not fit this structure were excluded from the study. In this framework, the words that were predicted to be clearly visible to the person reading the skill in expressing feelings and thoughts were discussed and 37 aphorisms were recorded. The original word structure was not changed in the writing of the words, and Devellioğlu (2006)'s Ottoman-Turkish Encyclopedic Dictionary was used for the translation of the words in the old language. The meanings of the words are given in square brackets. It is thought that these meaningful words, which are presented neatly in the study, are important in terms of showing a way to shed light on our colleagues. It can be argued that aphorisms can be useful by being evaluated in student lectures, vocational anniversaries, academic opening and graduation ceremonies, as well as in meetings where the art of oratory is at the forefront.

Examples from Aphorisms

"Veterinarians are among those who have a leading role for the development and development of the nation in science." President İsmet İnönü.

"The precious veterinarian is the main factor in economic livelihood and welfare" President İsmet İnönü.

"Biology can broaden its horizons with the veterinarian's help." President İsmet İnönü.

"It can be said that human medicine is like an inland sea against the ocean, besides veterinary medicine" President İsmet İnönü.

"The serious veterinarian is one of the main pillars for the whole country." President İsmet İnönü.

"Turkish Medicine and Turkish Veterinary Medicine have traces and works too deep to be found in history." General Kâzım Karabekir.

"If you have an experience, it will take your mind too, we need more veterinarians than human physicians". National Poet Veterinarian Mehmet Akif Ersoy.

"Science is a superior faculty that discovers future events based on evidence from past events." Politician, Poet and Writer Ziya Gökalp.

"It is the victory of science and culture that will sustain and raise political heroism and victory." Prof. Dr. Süreyya Tahsin Aygün.

"Whichever nation's laboratories are stronger and more powerful, that nation is the true winner." Prof. Dr. Süreyya Tahsin Aygün.

"The main roads of science are not the property of any nation, all culture is the common property of people, it is necessary to work for the country and to establish a patriotic knowledge." Bacteriologist Ord. Prof. Dr. Süreyya Tahsin Aygün.

"The biggest secret of being successful in today's war, as it was yesterday, is hidden in meat and similar foodstuffs containing albumin." Bacteriologist Ord. Prof. Dr. Süreyya Tahsin Aygün.

"Veterinary medicine is "ümmütıb", that is, the mother of medicine." Bacteriologist Osman Nuri Eralp.

“Every profession rises on the shoulders of the great men it has trained and draws strength from these men.” Bacteriologist Ahmet Şefik Kolaylı.

“To keep the memory of their elders alive is the greatest debt of the members of a profession.” Bacteriologist Ahmet Şefik Kolaylı.